

De bestuurlijke afspraken Groningen in de media

De overheersende frames van berichtgeving en mogelijke acties in de media

Kernteam Communicatie | (10)(2e) | (10)(2e) | (10)(2e) | 14-11-2020

De algemene indruk

Met een helicopterview hebben we gekeken naar de overheersende frames in de mediaberichtgeving over de bestuurlijke afspraken. Hiervoor hebben we de media-analyses gebruikt van de provincie Groningen, gemeente Groningen en BZK (zie bijlagen).

Algemeen blijkt uit deze analyses dat de bestuurlijke afspraken door zowel de regionale als de landelijke media overwegend neutraal en inhoudelijk juist worden weergegeven. Daarnaast besteden met name RTV Noord, Dagblad van het Noorden en de NRC ook in hun hoofdartikel of aanvullende artikelen/berichtgeving aandacht aan de kritiek op de bestuurlijke afspraken. De meeste kritiek is te herleiden tot Gasberaad en Groninger Bodembeweging. Steun is er ook, bijvoorbeeld van coalitiepartijen in de Tweede Kamer. We zien ook dat schadeherstel en versterking in sommige berichtgeving door elkaar loopt – dat is een terugkerend punt.

De omvang van de media-aandacht is beperkt in vergelijking met die rond andere recente gebeurtenissen in het aardbevingsdossier. Een indicator hiervoor is het aantal berichten via sociale media. Dat waren er 340 op 6 november 2020. Ter vergelijking: Beving Loppersum 14 juli 2020 2.389 berichten, bekendmaking stoppen gaswinning 10 september 2019 918 berichten.

Doel van de mediacontacten

Veel publiciteit bereiken is natuurlijk geen doel. Doel is dat Groningers de juiste informatie krijgen aangereikt en weten welke rechten zij hebben. Daarvoor is het allereerst nodig dat wat media berichten feitelijk juist is, en voorzien van de bestuurlijke overwegingen. Een doel is ook het voorkomen van onrust en onzekerheid. Daarover gesproken: de gemeentes en de NCG hebben tot vandaag bijzonder weinig vragen gekregen van bewoners. Na het weekend van 7/8 november is er weinig publiciteit geweest, met een opleving rond het gesprek in de Tweede Kamer van 12 november. We monitoren de publiciteit scherp: dat kan tot aanleiding zijn voor nieuwe acties. De kern van alle acties is te blijven vertellen hoe het zit en daarbij te putten uit de volgende kernboodschappen:

- deze afspraken komen bovenop bestaande afspraken. Rijk en regio investeren 1,5 miljard extra in versterking en perspectief.
- wonen in Groningen wordt net zo veilig als in de rest van Nederland.
- schadeherstel en versterking gaan gewoon door, dat staat los van de extra afspraken.
- dit is een belangrijke stap in de goede richting, maar er moet nog veel werk worden verzet. Dit is niet de afronding van de benodigde versterking.
- we verwachten dat we door deze afspraken eerder klaar zijn met de versterking. Maar we zijn eerlijk: het gaat nog een aantal jaren duren.
- bewoners krijgen meer te kiezen bij de versterking van hun woning.
- we gaan onuitlegbare ongelijkheid in de aanpak van woningen zo veel mogelijk wegnemen.
- er komt een subsidie voor verbetering en verduurzaming.
- in de communicatie staat de bewoner centraal.
- iedereen krijgt daarom een brief met persoonlijke uitleg in de loop van de komende maanden. Van NCG of gemeente (eigenaren) of corporaties (huurders).
- dat gaat nog een aantal maanden duren, omdat we nog een aantal afspraken moeten uitwerken.
- wie dat wil kan onafhankelijk advies krijgen.

Die herhaling is essentieel voor succesvolle communicatie.

Acties gericht op de media

De benadering van media kan op twee manieren:

1 Proactief door interviews in de regionale media. Met gedeputeerde Staghouwer als eerste woordvoerder. Op uitdrukkelijk verzoek van het Rijk hebben we geen actie ondernomen voor het overleg van ministers Wiebes en Ollongren met de Tweede Kamer op donderdag 12 november (14.00 – 19.00 uur). Daarna was het momentum voorlopig voorbij. In overleg met de persvoorlichter van de provincie Groningen zoeken we in week 47 van dag tot dag naar nieuwe mogelijkheden ons verhaal over het voetlicht te brengen. Met als doel niet veel publiciteit, maar de juiste publiciteit en het beperken van onrust en onzekerheid.

Zo'n actie kan zijn een interview met RTV Noord of in het Dagblad van het Noorden. Op termijn zullen geregeld goede momenten ontstaan voor een actieve benadering van met name de regionale media, maar soms ook de landelijke media. Op momenten dat we zelf nieuws hebben, of andere betrokkenen actief de publiciteit zoeken en een haakje bieden voor ons verhaal.

Dit bespreken we steeds met communicatieadviseurs van de gemeentes, provincie en Rijk, die samenwerken in het kernteam Communicatie. En uiteraard met bestuur en ambtelijke management. Acties in de media hoeven niet altijd grootschalig te zijn. Lokale contacten kunnen ook grote waarde hebben. Gemeentes, provincie en ministeries hebben elk hun "warme" mediacontacten. Het ondersteunend bureau is er vooral om die warme contacten te benutten, om verbanden tussen de verschillende overheden te leggen en om af te stemmen.

2 Reactief door te reageren op publicaties met onjuiste informatie. Die reactie moet primair gericht zijn op het betreffende medium. Dat kan schriftelijk (bij geschreven media), maar is vooral maatwerk. Daarnaast ondersteuning via sociale media. Monitoring vindt plaats door Rijk en regio. Acties stemmen we zo mogelijk af in het kernteam Communicatie. En in urgente gevallen om te beginnen met de betrokken bestuurders. Coördinatie: Ondersteunend bureau (10)(2e) (10)(2e) (10)(2e)

Daarnaast is het van belang de publieksvoorlichting op gang te brengen. Met duidelijkheid en zorgvuldigheid als belangrijke overwegingen. In de planning staan een advertentie in huis-aan-huisbladen en Dagblad van het Noorden (16-18 november), in combinatie met online-informatie.

De gemeente Groningen heeft een eigen filmpje gemaakt over versterking in Woltersum. Het ondersteunend bureau maakt een of meer animatiefilms voor algemeen gebruik. Het is goed denkbaar om in onderlinge afstemming meer filmpjes te maken voor lokaal gebruik. Het kernteam communicatie kan dat faciliteren voor gemeenten die zelf beperkte mogelijkheden hebben.

Dit vergt afstemming tussen de betrokken partijen. Bij het Rijk is (10)(2e) hierbij contactpersoon, bij de regio (10)(2e) en (10)(2e).

Meest voorkomende frames in de media

Dit zijn de belangrijkste frames in de berichtgeving rond de bestuurlijke afspraken.

Eerst zien dan geloven

'Eerder werd een versnelling aangekondigd, maar dat kwam er niet van' (citaat Susan Top in Telegraaf). 'Er zijn al eerder beloftes gedaan, maar dat is er ook niet van gekomen. Eerst zien dan geloven is het motto' (bewoner in Telegraaf).

Bestuurlijke spaghetti

Het eerste frame heeft een duidelijke relatie met de 'bestuurlijke spaghetti' die door velen ervaren wordt. De NRC heeft zelfs als kop: 'De Groningers zijn gefrustreerd over de bestuurlijke spaghetti'. In diverse items worden de vele loketten genoemd en de vele regelingen die het niet makkelijk maken een oplossing te vinden voor je huis of als corporatie voor je woningvoorraad. 'Wie is er verantwoordelijk voor iets?' is de vraag die gesteld wordt.

Geld blijft aan de strijkstok hangen

'Het miljard van Max ging grotendeels op aan organisatiekosten' (NRC). 'Voor woningen van twee ton werden beoordelingskosten gemaakt tussen de 10.000 en 100.000 euro' (bron). Dit frame ligt al langer als een schaduw over de versterkingsoperatie. Komt het geld van dit akkoord nu wel terecht bij de eigenaren en huurders van woningen? Is te lezen in diverse items.

Vanachter het bureau bedacht

Ook de bewoording 'technocratisch' komt terug in berichtgeving. Ook dit is een frame dat al langer aanwezig is. De Nationale Ombudsman heeft hier steeds op gewezen. Van hem moet het 'ruimhartiger' en minder 'bureaucratisch'. Het Groninger Gasberaad kleurt dit frame ook nu weer verder in met 'Er is vanachter het bureau van alles bedacht. Maar je bent nog steeds niet in voldoende huizen geweest en je hebt de mensen ook niet gesproken.' (Susan Top in Dagblad van het Noorden).

Goedkope aftocht

Dit frame klinkt vooral bij het Groninger Gasberaad en de Groninger Bodembeweging. Met een directe verwijzing naar het frame hieronder: de beloofde veiligheid is voorbarig. In sociale media zie je dit ook wel terug met bijvoorbeeld de uitlating: 'Ik heb 3 ton schade, wat moet ik met 30.000 euro.' Jelle van der Knoop stelt volgens de Groninger Bodem Beweging; 'Het is vooral een geweldige bezuiniging' (via RTV Noord).

Voorbarige veiligheid

Dit frame is niet erg sterk vertegenwoordigd in de media en is vooral opgetekend uit de mond van GBB en GGB. Hun statement: 'Huizen worden met deze afspraken veel te vroeg veilig verklaard.' We noemen het hier wel omdat het hier en daar ook in de sociale media is te vinden. Centrale vraag is of Groningers voldoende vertrouwen hebben in de nieuwe inzichten. Klopt het wel dat de risico's van de aardbevingen afnemen door het dichtdraaien van de gaskraan? En zo ja, vertrouwt men er dan ook op dat er inderdaad minder en minder zware versterking nodig is?

Bij dit frame moeten we ook nadenken over de voedingsbodem die ervoor aanwezig kan zijn. Het GBB geeft aan dat 'de afspraken gebaseerd zijn op volstrekte willekeur' (RTV Noord). GBB en GGB hebben eerder gepleit voor het sterker doorzetten van de praktijk aanpak en minder leunen op allerlei modelmatige berekeningen. Er is de afgelopen jaren veel kritiek geweest op de willekeur van de uitkomsten van het HRA-model. Waarom zit de ene woning wel in de versterkingsopgave en precies dezelfde woning van de burelen niet (zie ook het NOS-item)? Ook in de versterkingsadviezen is er voor het oog regelmatig een bepaalde willekeur ontstaan. Om te beginnen door de opeenvolgende versies van de NPR.

Versterking nog niet eens begonnen

In de tekst van de bestuurlijke afspraken geven we zelf toe dat 'we zien dat tegelijkertijd de versterking nog onvoldoende op gang komt'. In de woorden van het GBB (DvhN en RTV Noord); 'Terwijl de versterkingsoperatie nog nauwelijks goed op gang is gekomen, wordt er nu al aan de afronding gewerkt'. Onderdeel van dit frame is ook 'Of deze deal het proces wel uit het slop trekt?' en; 'verlicht de deal de zorgen van bewoners echt?' (NRC).

Beslispunt

Het VOG stemt in met de media-analyse en de voorgestelde aanpak: van dag tot dag bezien welke acties effectief zijn, in nauw overleg met bestuurders, ambtelijk management en communicatieadviseurs van gemeentes, provincie en Rijk. Met het ondersteund bureau ((10)(2e) (10)(2e) / (10)(2e)) als coördinator.